

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrletno 15 din

za pol leta 30 din

za vse leto 60 din

Posamezne številke 1.50 din

V z a m e j s t v o celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, 24. marca 1959

Pripombe k slovenskemu političnemu programu

3. Za celostno rešitev našega vprašanja gre.

Znan gospodarstvenik je pred nedavnim dokazoval, in sicer pravilno dokazoval, da si Slovenci od samouprav v gospodarskem oziru ne smemo preveč obetati. Imel je pač v mislih samoupravo, kakor si jo mnogi politiki zamišljajo: otsalo bi pri dvotirnem upravnem sestavu, pretežni del vseh posrednih davkov in dajatev bi se slej ko prej stekla v osrednje državne blagajne, od koder bi po nekem ključu dobivale samouprave svoje prispevke. Taka rešitev našega velikega notranjega vprašanja bi ne bila nobena rešitev. Ali kdo resno misli, da bi se Hrvatje z njo zadovoljili? Tudi Slovenci moramo odkloniti vsake polovičarske ukrepe. Zahtevati moramo dokončen sporazum med državnimi narodi in temu namenu ustrezajočo ureditev države. Zahtevati moramo med drugim popolno finančno samoupravo, da nam ne bo treba niesar zahtevati od države, ampak da bomo mi državi dajali, kar potrebuje. To še dolgo ne pomeni, da bi morali zaradi tega opustiti enotnost gospodarskega ozemlja. Enotno gospodarsko ozemlje se da s carinsko majo ustvariti celo med suverenimi državami, zakaj bi ga potem mi ne ohranili! Če hoče, pa se vsaka večja občina lahko obda s carinsko mejo. Nekateri strašijo z vprašanjem, kaj bo s številnimi Slovenci, ki so našli svoj kruh zunaj Slovenije v državi? Čudno vprašanje? Mi hočemo vendar sporazum med narodi in ne gospodarsko vojno? Ali ni prav današnje stanje krivo, da raste mržnja med sosedi? Glavno zlo centralizma vidijo mnogi v tem, da prispevamo sorazmerno preveč na raznih dajatvilih v državno blagajno, prejemamo pa premalo. A zlo je mnogo globlje. Ne mislimo tu samo na posredne dajatve, ki nas gospodarsko huje obremenjujejo ko neposredni davki, mislimo na vso gospodarsko, trgovsko, industrijsko, carinsko politiko, ki se je prav

malo ozirala na naše potrebe, mislimo na birokratizacijo vse naše uprave, našega šolstva, mislimo na to, da nam je vzeta vsaka mogočnost iniciativnega, načrtnega dela, na katerem koli važnejšem področju, da počiva sto in sto rok, ki bi jih pri velikopoteznem reševanju naših gospodarskih, socialno političnih in kulturnih vprašanj lahko zaposlili. Na sto načinov smo udarjeni po centralistični upravi in zakonodaji. Nobeno od naših velikih življenjskih vprašanj se ne da uspešno reševati od zunaj, rešiti ga moramo sami. Še v tem je zlo, da danes tako lahko zvaljujemo odgovornost za svoje delo na osrednje oblasti. Dokler ne bomo imeli vso mogočnost in vso odgovornost za ureditev svojih življenjskih zadev v svojih rokah, bomo Slovenci v svojem razvoju zaostajali. Ko te pravice dosežemo, pa bo treba še desetletja trdega, napornega dela, da popravimo škodo, ki jo je napravil centralistični sestav na našem narodnem telesu. Zato je treba s tem sestavom čim prej do kraja prelomiti. Samouprava, ki bi živeła po milosti osrednjih oblasti, ne more nikogar zadovoljiti, enakopravnost, ki nam jo neka večina izven nas lahko vsak hip zopet vzame, tega imena ne zasluži. Zadovoljiti nas more le taka ureditev, ko se bomo čutili kot državni narod v polnem pomenu besede z vsemi pravicami in dolžnostmi, v popolni zavesti neodjemljivosti svojih pravic, ko bo stala država kot skupna last in vrednota vseh svojih narodov izven vsakih političnih sporov in prefreslajev. Noben ponosen in samozavesten narod drugega razmerja do države trajno ne prenaša. Kdor bi hotel streti v ponosnem narodu voljo do samostojnega narodnega življenja, bi moral prej uničiti njegovo moralno moč. Tako delajo nekateri imperialistični narodi s svojimi manjšinami, a mi nismo manjšina, ampak smo soustanovitelji te države.

Zakaj nas ne upoštevajo?

(Dopis)

»Slovenija« je pred kratkim čisto upravičeno ugotovila, da razni vplivni in ugledni tujci, ki prihajajo po študijskih, političnih ali pa drugačnih opravkih v našo državo, Ljubljano prezrejo in se ustavijo navadno samo v Belgradu in v Zagrebu ali kvečjem uš ev Dalmaciji, zaradi njenih krajskih lepote in zgodovinskih znamenitosti. Pred nekaj dnevi naš je tako prezrla žena angleškega trgovskega ministra, lady Maureen Stanley, in tako so delali pred njo navadno tudi vsi drugi.

K temu je pripomnila »Slovenija«: »Tu bi človek pač mislil, da smo sami tudi nekaj krivi.« In dolži zato razna naša društva, ki bi imela dolžnost, skrbeti tudi za take stvari. Tu je pa že potrebna odločnejša beseda. Krivi smo tega mi vsi, hudo krivi, in ta krivda nas tudi že dolgo tepe, toda naučili se nismo doslej še prav nič iz tega.

Smo majhen in reven narod. Živimo pa na zemljepisno zelo važnem delu Evrope. Tepli, stiskali in izrabljali so nas enkrat eni, drugič drugi, toda za svoje osvoboditve v svoji zgodovini nismo storili od kmečkih uporov dalje še skoraj ničesar. Drugi stiskani narodi so imeli pred seboj jasne cilje in so za njih izvršitev storili vse, kar so le mogli in kar je bilo potrebno. Poglejmo le Čehe ali Poljake. Desetletja so prepravljali vso odločujočo Evropo z informativnimi in propagandnimi spisi, v svetovni vojni so poslali ven svoje najboljše močje, ki so jih sploh imeli, in organizirali v legijah tudi svoje lastne moči. Zato je v odločilnih dnevih vedela za te narode in njih zahteve vsa Evropa, da, ves svet, in je njih zahteve tudi upoštevala.

Celo Hrvatji so delali tako. Med vojno je zastopal njih prizadeve mož Trumbičevega formata, in danes ve ne le za njih obstoj, temveč tudi za njih zahteve vsa kulturna Evropa. In menda ga tudi danes celo pri nas ni več resnega človeka, ki bi še dvomil, da bodo oni te svoje težnje tudi dosegli.

A mi Slovenci!? Skoraj do konca svetovne vojne je bil naš edini narodni program — Vse za vero, dom, cesarja, a vsa naša »politika« je obstajala deloma v prerekanju za razna uradniška mesta in v pobiranju raznih drobtinic. Imeli smo cele legije slavljanih »voditeljev«, nikoli pa kakega občnarodnega programa. Da, leta 1848. ga nam je za tedanje čase prav dobrega skušala ustvariti majhna družba dunajskih Slovencev, toda čez noč je splahnil.

Tako smo prišli v svetovno vojno. Slovenskim »voditeljem« se dolgo še malo ni zdelo, ne za kaj gre in ne kaj bi bila njih dolžnost. Njih obzorje je obsegalo le ozemlje med Ljubljano in predsobami raznih uradnikov po dunajskih ministrstvih. Kaj se je komu sanjalo o komponentah, ki vodijo svetovno politiko in usodo narodov, saj je za narodnega voditelja že zadostovalo, če je znal pripravo zarohneti na kakem vaškem ali trškem shodu. Zato se med svetovno vojno tudi zastopali v velikem svetu, ki je odločeval, Poljake svetovno znani Paderovski, Čehe Masaryk, Hrvatje Trumbič, nas pa taki ljudje, kakor so nas pač zastopali. V Evropi sploh niso vedeli za Slovence, saj nobenemu naših neštetihi voditeljev nikoli niti v glavo ni padlo, da bi bilo morda to sploh potrebno.

Edini dr. Janez Evangelist Krek je že kmalu

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštnočekovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadrudna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

po začetku svetovne vojne zaslužil, za kaj gre in kam gre razvoj. Treba mu je bilo premagati hude ovire, da je s svojimi idejami predril vsaj v ožjem krogu svojih prijateljev in izoblikoval geslo, ki je našlo svoj izraz v majski deklaraciji. Da samo geslo, kajti majska deklaracija ni bila program. Preden je prišel do oblikovanja kakega programa, je legel v prezgodnji grob. Majhni izvrševalci njegove oporoke so ustanovili Narodni svet, s katerim pa niso vedeli kaj začeti in ga nikoli niso sklicali niti k eni seji.

Nasledki take »politike« seveda niso mogli izostati. Medtem ko so drugi zatirani narodi dosegli svoje osvoboditve, smo bili pa mi — razdeljeni na štiri dele. Niti toliko odgovornosti niso čutili naši »voditelji« nasproti lastnemu narodu, da bi bili stopili v zvezo z dr. Trumbičem, rajši smo nosili na fronte — srebrne rogove. In ko je bilo že vse v razsulu, ko bi bili imeli že priliko spoznati, kako je z nami, naši »voditelji« še vedno niso bili sposobni pregledati položaja, temveč so nam skrivnostno zagotaljali, kako »stoji naša stvar dobro«.

Slovenska »narodna vlada«, ki jo je sestavil dr. Izidor Cankar, zato ni mogla biti kos svoji nalogi. Ko je šlo za formalno zedinjenje s Hrvati in Srbi v eno državo, smo bili brez vsakršnega koncepta. Ni bil sklican slovenski deželni zbor in niso se skušali opreti na ljudstvo in dobiti z njim potrebnih stikov, temveč so začeli v čedalje večji meri prosjati v Belgradu za razna dovoljenja in privoljenja ter s tem ustvarjali centralizem, čeprav je celo Pašić še iz Pariza pisal Vesniću, da bo treba dati Jugoslaviji seveda — federalistično obliko.

V volilni boj za ustavodajno skupščino smo šli brez jasnega programa. Ne, imela ga je le Žerjav-Kramerjeva stranka, in sicer strogo centralističnega, ker je upala le s pomočjo centrale gospodovati ne v Sloveniji, temveč nad Slovenijo in Slovenci.

Prišla je vidovdanska ustava in vse stiske, ki so ji sledile do današnjih dni. Skoraj 40 vlad smo doživeli, vsaka je centralizem le še poostrovala, a še nobene ni bilo doslej tudi brez — slovenskih »zastopnikov«.

Po sprejetju vidovdanske ustave se je dvignil pač prav iz osrčja našega ljudstva pravi odpor zoper ustoličenje nedemokratskega centralizma, ki je našel leta 1924. in 1925. svoj izraz v žilavem avtonomističnem gibanju, toda ko se je pojavila le najrahlejša prilika, sestli na centralistični ministrski stolček, so sedali nanj, prilivali avtonomizmu vedno več vode in so ga nazadnje sploh pozabili. Ni ga pa pozabilo ljudstvo.

To drugače tudi biti ni moglo, kajti vsa povojna slovenska politika v Belgradu se je izživljala v ogorčeni — licitaciji navzdol, kdo bo cenejši, ta ali druga stranka. Medtem ko pretresa že 20 let vso državo »hrvaško vprašanje«, ko se vrše zanj ogorčeni boji in danes tudi že nihče več ne dvomi o zmagi Hrvatov, pa slovenskega vprašanja, navzlec temu, da je centralizem vseh 20 let naš še neprimerno bolj izžemal kot Hrvatje, sploh menda ni, vsaj nihče ga doslej še niti ni ugotovil, kaj šele javno in jasno formuliral.

Izgovarjajo se, da naše ljudstvo ni vzgojeno za borbo tako, kakor hrvaško. Avtonomistično gibanje leta 1924. in 1925. je prav jasno pokazalo, da je v našem ljudstvu dovolj borbenosti, če je pa morda zadnjih 10 let res popustila, ni krivo ljudstvo, ampak so krivi tisti, ki mu niso dajali zgleda v borbenosti. A tudi če bi bilo res: naše ljudstvo je pač tako, kakor so ga 40 let vzgajali, in to je tudi ena zgodovinskih krivd. Za kaj naj se pa to ljudstvo tudi bori? Medtem ko zadnji hrvaški pastir v slavonskih gozdovih čisto dobro ve, kaj njegov narod hoče, pa menda danes pri nas sploh ni ljudi, ki bi vedeli, kaj prav za prav hočemo.

Ko vsa Evropa pozna Hrvatje in njih zahteve, zato se seveda tudi ne moremo čuditi, če vsak Evropec čuti potrebo, da se ustavi na svoji poti po Jugoslaviji tudi v — Zagrebu. Slovenskega vprašanja ni — vsaj v Belgradu in za izvenslovensko

javnost doslej še ni bilo postavljeno, kakor leta 1918., tako tudi ne danes. Kako naj zmagamo, če se pa sploh ne borimo in tudi nihče ne ve in ne pove, za kaj naj bi se borili.

Po kaj naj torej ti Evropci hodijo k nam v Ljubljano? Kaj naj bi jih tu zanimalo? Majejo se vnovič podstave Evrope in vnovič se piše zgodovina narodov. Ni ga bilo doslej še naroda v zgodovini, ki bi mu bila svoboda prinesena na krož-

I. K.: Slovenci, samostojna volja in resničnost

»Hrvatski dnevnik« z dne 15. marca je objavil sledeče pripombe k »vlogi Slovencev ob srbsko-hrvaškem razmerju«:

V teku preačunske razprave v parlamentu so poslanci združene opozicije dokazovali, da Slovenci ne smejo biti zapreka sporazumu med Srbi in Hrvatimi. Dne 8. 10. 1937 sklenjeni sporazum med Hrvatimi in srbsko združeno opozicijo, vstevši prečunske Srbe, ne priznava Slovencev na noben način pravice »liberum veto« ali vloge jezička na tehtnici. Za doseg srbsko-hrvaškega sporazuma zadošča zgolj pristanek neposredno prizadetih, to pa Slovenci niso, kakor hitro upoštevamo to, kar so delali. Vstopali so namreč v prav vse kombinacije, tudi v take, ki jim je bil hrvaški narod kar najbolj daleč, in so pri tem branil samo slovenske koristi, seveda tako, kakor so jih oni razumeli. Če Slovenci tako želijo, smejo zmirno dušo pristati na to, da se njihov položaj uredi na podstavi sedanje ureditve. Če tako hočejo, se smejo zadovoljiti s samoupravami. To je njihova stvar, ki Hrvatov ne briga in v katero se ne želijo vmešavati; če je Slovencev namreč prav, se da bodoča ureditev napraviti tudi tako, da bodo imeli Slovenci v državi drugačen položaj kot Hrvatji. Tistemu, ki jo hoče, se ne hodi krivica. Nihče jih ne sme siliti, da bi zahtevali nekaj, česar mogoče sami nečejo. Okoristiti se s stanjem, ustvarjenim s centralističnimi ustavami; če torej ne želijo sprememb, prosto jim. Ne smejo pa biti zapreka za to, da bi se uredilo razmerje med Srbi in Hrvatimi. Prav tako niso poklicani, da bi posredovali. Med Srbi in Hrvatimi je treba rešiti tudi vprašanje ozemlja, ker živijo nekje pomešano, drugod so si pa mejači. Prav ta stvar se Slovencev ne tiče in zaradi tega še malo ne smejo biti razsodniki. Tako so dokazovali poslanci srbske združene opozicije — pravi »Hrvatski dnevnik« — in ta misel se ujema s splošnimi smernicami govora ministrskega predsednika. Še več, ujema se tudi z dejstvom, da slovenski poklicani činitelji niso dali nobene, temu nasprotne izjave.

Spričo dialektike, ki se je poslužuje v danih razmerah navedeni list na svoji politični strani, ne dvomimo, da je tisto, kar se predstavlja kot mnenje srbske združene opozicije, na las podobno mnenju vodstva HSS. Tak občutek je dobil pač vsakdo, ki mu je prišla gornja objava pred oči. Zato je tudi čisto prav, če pripisujemo Slovenci tej objavi primeren značaj pristnosti in važnosti.

Ali Slovenci nismo privajeni dveh stvari: samostojnega gledanja javnih vprašanj in priznanja resničnosti. Zato se ne smemo čuditi, če je omejnjeni opis stališča o vlogi Slovencev povzročil pri marsikom neke vrste jezo in razočaranje v tolikšni

niku in bi si jo bil pridobil s hlapčevanjem, in tudi mi Slovenci si je ne bomo. Tolažijo nas, da bomo avtomatično dobili, kar si bodo priborili Hrvatje. Ali si je mogoče misliti bolj odkrito pri-skledništvo? Taka »desla« morajo narod spraviti do tega, da bi bil tudi v samostojnem upravljanju svojih zadev za tak posel nesposoben. Toda kdo nam je nazadnje tudi porok, da nam bo ta špekulacija res uspela?
V. Z. Ž.

meri, da so si dotičniki izgovorili čas in premislek za odgovor, za zdaj pa samo ponovili poročilo z grenkim dostavkom, da nasprotuje tako stališče govoricam tistih, ki nastopajo v Sloveniji kot ožji somišljeniki prizadevanj dr. Mačka, vodstva HSS in Hrvatov.

Naj se zgodi kjer koli na svetu kaj posebnega, zlasti če se pripeti kaj takega, kar ustvarja med nami psihozo ogroženosti, takoj se pojavijo šepetanci, ki poudarjajo potrebo, da se napravi nekakšna resolucija, ki pa naj jo izvedejo drugi! Naše lastno delo sega samo tako daleč, dokler se ne začne resnično delo. Za to resnično delo smo nekako preveč aristokratični, zaradi tega naj ga opravi na primer dr. Maček. Ta naj, ker nas je pošteno zaskrbelo, pograbi za pero in kar brž podpiše. To navajamo samo za primer, seveda, toda primer, ki pove, kako tragična je naša — nesamostojnost v mišljenju in v volji.

Ujezi in razočara nas nadalje opozoritev — pa naj bo še tako prijateljska —, da odločamo o svoji usodi sami. Vzgojeni v permanentno poslušnost se nam zdi kaj takega nezasmehljiva stvar. Tako je bilo mogoče, da je objava stališča Hrvatov in opozicijskih Srbov o vlogi Slovencev v srbsko-hrvaškem razmerju vzbudila med nami glasove trpkosti, žalosti, jeze in osamljenosti, tedaj razpoloženje, ki nas sili, da si za izpoved svojega stališča k tej objavi izgovorimo nekaj časa in premisleka, samo da ne bi bila naša izpoved preveč zamerljiva.

In vendar ni to, kar je objavil »Hrvatski Dnevnik« na naš račun, nič drugega kot dosleden izraz priznanja naše pravice do samoodločbe. Ali nismo res Slovenci ves čas, odkar obstaja ta država, padali Hrvatov v hrbet? Ali niso naši politiki res ves čas vstopali celo v take kombinacije, ki so imele nalogo pripraviti odstranitev še tiste oblikovne demokracije, ki je spala v ustavi iz leta 1931. Ali je že kateri politik iz Slovenije pokazal

„Pravnikova“ petdesetletnica

Te dni je praznovalo eno naših najzaslužnejših narodnih društev »Pravnik« zlati jubilej svojega delovanja.

Ko je ob koncu l. 1888. odložil odvetnik dr. Alfonz Moschè uredništvo »Slovenskega Pravnika«, ki ga je izdajal tri leta, se je zdelo, da bo edino naše pravniško glasilo že drugič prenehalo, ker ni bilo ne naročnikov, ne sodelavcev, ne urednika. Tedaj se je združila peščica takrat maloštevilnih naših narodno zavednih pravnikov, da ustanovi

V drugi dvorani (severni del prizidka), ki bi imela, če bi bila vanjo postavljena prečna stena, kakšnih 60 tekočih metrov, bi bile kopije italijanskih mojstrov iz XVI. stoletja in sicer iz florentinske, umbrijske in zgornje italijanske šole: Leonarda da Vinci, Petra di Cosimo, Rafaela Santi, Dossija, Correggia itd., skupaj kakšnih 8 posnetkov. Potem naj bi bilo kakšnih 8 kopij iz beneškega slikarstva počeniši z Bellinijem in Viktorjem Carpaccio (ki je bil pa rojen v Kopru in spada prav za prav v slovensko »Narodno galerijo«, ker je bil očitno slovenskega pokolenja), kopije po Tizianu, Tinoretu, Veroneseju, Bassanu, Palmi ml. do Tiepola. Za njimi bi sledili Italijani iz XVII. in XVIII. stoletja (kakšnih 6 posnetkov) in sicer maniristi, eklektiki in naturalisti (n. pr. Federico Baroccio, Maratla, Guido Reni, Caravaggio, Salvator Rosa itd.). Za njimi bi prišli Francozi iz XVI. in XVII. stoletja: Nikolaj Poussin, Lorain, Charles Lebrun, Rigaud in Gašpar Poussin — skupaj 6 posnetkov. Potem naj bi bili Španci iz XXVII. stoletja: 5 kopij, gotovo pa Diego Velasquez, Greco in Murillo. Naposled bi naj bilo v ti dvorani kakšnih 7 posnetkov nizozemskih slikarjev iz 17. stoletja, predvsem Rubens, Van Dyck, Rembrandt, Breugel in Teniers.

V tretji dvorani bi bilo 8 kopij Francozov, Nemcev in Špancev iz 18. stoletja, n. pr. po Davidu, Gerardu, Regnaultu, Mengsu, Carstensu itd. Za njimi bi prišle kopije slikarjev iz 19. stoletja nekako do impresionizma, ker bi tudi slovenska »Narodna galerija« ne segala dalje. Ta doba naj bi bila zastopana s kakšnimi 16 posnetki in naj bi zraven nekaterih posnetkov nemških in francoskih slik (n. pr. Petra Corneliusa, Overbecka, Menzla, Böcklina, Delacroixa itd.) viseli tudi posnetki po slikah velikih slovanskih slikarjev n. pr. Peljakov: Matejka, Grotgerja in Brandta itd.

Modno blago

Nogavice, rokavice, vsakovrstno damsko in moško perilo, žepni robci, brisače, ščetke, krojaške in šiviljske potrebščine kupite

n a j u g o d n e j e p r i

Peteline, Ljubljana

ob vodi, blizu Prešernovega spomenika

odpornost proti vabilom, o katerih je moral vedeti, da niso v skladu s slovensko častjo? Ali ni res, da smemo Slovenci, če to mi hočemo, biti zadovoljni tudi samo s samoupravami? Ali se niso še vse volitve slavile kot dokument ljudske volje v Sloveniji, pa naj je zmagal dr. Kramer ali pa dr. Marušič? Ali se niso tudi javne volitve slavile kot dokument ljudske volje? Vse to se je godilo ves tisti čas, ko so Hrvatji vztrajali pri odklonilnem stališču, ko so Hrvatji imeli voditelja, ki je pokazal odpornost navzlic zaporom in kaznilnicam. In da je mera ironije na račun nas Slovencev še bolj polna, je dokazal odpornost hrvaški voditelj, ki je sin očeta — Slovenca!

Samo v eni točki bi hoteli ugovarjati »Hrvatskemu Dnevniku« tudi mi. On pravi namreč, da so naši zastopniki vselej branili samo slovenske koristi. Pristavlja sicer: Tako, kot so jih oni razumeli, vendar je ta pristavek premalo, da bi ugotovil resnico. Ugotoviti bi moral temveč, da so ti politiki znali braniti izključno le koristi svojih strankarskih agitatorjev in svojih gospodarskih koncernov, katerih sedež ali bivališče je v glavnem v Sloveniji. To so znali braniti in to je bila točno tudi cena, za katero je stala dosledno pri vsaki priložnosti: slovenska politična volja, čistost in poštenost. V ostalem pa beležimo objavo stališča o vlogi Slovencev ob »hrvaškem vprašanju« kot priznanje naše pravice do samoodločbe in kot poziv, da se odgovorni predstavniki Slovencev povzdignejo na tisto politično črto, ki bo popravila ponižujočo preteklost slovenske politike.

po češkem vzoru društvo »Pravnik«. V pripravljalnem odboru so bili: sodni svetnik Ivan P. Vencajz kot načelnik, notar Ivan Gogola, pristav finančne prokurature Emil Gutman, odvetnik dr. Franc Papež in sodni svetnik Karel Pleško. Dne 26. januarja 1889 so se zbrali naši pravniki v dvorani ljubljanskega magistrata k prvi glavni skupščini. Po svojih pravilih si je društvo postavilo nalogo: 1. gojiti pravne in društvene vede in v ta namen izdajati strokovni list; 2. pospeševati

Čehov: Čermaka, Brožika in drugih ter Rusov: Rjepina, Vereščagina itd.

Zbirka kopij bi nadomestovala Ljubljani splošno zgodovinsko pragmatično umetnostno galerijo, ki je danes nima in take galerije z izvirnimi slikami nikoli ne bo imela, ker je imeti ne more, pa čeprav bi prišel kdo in bi vrgel na mizo v ta namen 20 ali 30 milijonov, ker izvornih klasičnih slik sploh ni mogoče dobiti in se ne dajo odtehati z zlatom. Italijanska vlada n. pr. je dala za Giorgionajevo »La tempesta«, ki je majhna, 5 milijonov lir pred nekaj leti. Dobri posnetki se pa dajo napraviti za majhne vsote. Računam, da bi poprek stal en posnetek za »zbirko kopij« 6000 do 8000 dinarjev in da bi se dala napraviti vsa zbirka, ki bi imela okoli 80—90 posnetkov za kakšnih 600.000 dinarjev, notranjo opravo (okvirje itd.) bi bilo pa treba še posebej računati.

Kopirali naj bi kar mogoče samo naši slovenski slikarji. Seveda bi se pa morali tisti, ki bi se posvetili posnemanju, prav dobro izuriti v risanju in koloritu, da ne bi pošiljali domov kakšnih zmazkov. Pregledati bi morali vsako kopijo natančno pravi izvedenci, ne taki, ki pri nas včasih sodijo o umetnostnih vprašanjih, pa bi sami potrebovali prav osnovnega poduka v umetnostnih stvarih, in povrh pa še milosti iz nebes, da bi jim bil podeljen dar posluha za umetnost sploh! Najbolje bi bilo — ker so pač pri nas take razmere — če bi zahtevali potrdilo vodstva tiste galerije, v kateri visi izvornik, da se kopija popolnoma ujema z izvornikom, preden bi kopijo sprejeli. Ni vsak, kdor spada h kakšni politični ali drugi klik, že sodnik v umetnostnih stvarih, čeprav nabrljba včasih nekaj zavutih in nerazumljivih sestavkov v kakšnem dnevniku ali pa tudi kje drugod!

(Dalje prihodnjič.)

Dr. Jos. Regali:

Ob dvajsetletnici slovenske „Narodne galerije“

(Nadaljevanje.)

V zbirki kopij bi bilo prostora za kakšnih 80 do 90 slik, posebno če bi bila severna, na novo prizidana dvorana predeljena z eno ali pa dvema vmesnima stenama in bi imeli stranski, na novo prizidani dvorani kulise, široke kakšna 2 m, da bi bili slogi oziroma posamezne dobe ločene. Zbirka posnetkov bi naj se začela z italijanskim slikarstvom 15. in 14. stoletja, ker posnetkov antičnih mozaikov ne kaže delati; bizantinska umetnost je pa bila od nas vedno preveč oddaljena. Gre nam za zahodnoevropsko umetnost, ker spadamo Slovenci v zahodnoevropski kulturni krog, smo iz njega zrastli, smo bili njegov del in hočemo to tudi ostati za vselej. V prvi dvorani posnetkov naj bi bili posnetki toskanske, florentinske in sienske šole iz XIII. in XIV. stoletja, in sicer kakšnih 6 kopij po Giottoju di Bondone, Giovaniju Cimabue-ju, Buoninsegne-ju, Berna-ju in Fra Angelicu. Potem naj bi bilo kakšnih 8 kopij italijanskih slikarjev iz XV. stol., in sicer po Filippo Lippiju, Peruginu, Boticeelliju, Andreju Mantegna in Boccaciu Boccaciniju ali še komu drugemu, tako da bi bile zastopane toskanska ozir. florentinska, padovanska in lombardska šola. Bile naj bi pa v ti dvorani tudi kopije staronemških in starih nizozemskih slikarjev (skupaj kakšnih osem) in naj bi bile zastopane kölnska, nürnberška, flamska, švabska in saška šola n. pr. mojster Wilhelm van Eyk oz. Luka iz Leydena, Holbein, Wolgemuth, Dürer in Cranach.

